

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง "เจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 ในวิทยาลัยเทคนิคสังกัดกรมอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" ตามที่ผู้วิจัยสามารถศึกษามาได้ ผู้วิจัยขอเสนอตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ
- 2.2 ทฤษฎีการเลือกอาชีพ
- 2.3 เอกสารเกี่ยวกับเจตคติและเจตคติต่ออาชีพอิสระ
- 2.4 เอกสารเกี่ยวกับความสนใจในอาชีพ
- 2.5 เอกสารเกี่ยวกับอาชีพอิสระ
- 2.6 งานวิจัยเกี่ยวกับเจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระ

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ ซูเปอร์ (Super, 1957; อ้างถึงใน นิติยา ธรรมพันธุ์, 2523) กล่าวถึง ความเชื่อพื้นฐานเบื้องต้นของทฤษฎีไว้ 12 ประการคือ

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาด้านพัฒนาการทางอาชีพของบุคคล เพราะบุคคลย่อมแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพ การเลือกอาชีพของบุคคลจึงคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย

2. ความสามารถในตัวบุคคล (Multipotentiality) บุคคลแต่ละคนมีขีดความสามารถหรือลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในงานอย่างใดอย่างหนึ่ง การที่จะเปลี่ยนความสามารถของบุคคลนั้นกระทำได้ยาก ทั้งนี้เพราะบุคคลมีความสามารถเฉพาะตัวแตกต่างกัน

3. รูปแบบหรือแบบแผนความสามารถในอาชีพ (Occupational Ability Pattern) ลักษณะเฉพาะของอาชีพแต่ละอาชีพจะมีรูปแบบของความสามารถที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละอาชีพ เช่น ความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ มีความแตกต่างกันไป

4. การเลียนแบบและบทบาทของรูปแบบ (Identification and Role of Model) บุคคลส่วนมากจะเลียนแบบบิดามารดาหรือบุคคลอื่น ๆ ในด้านการประกอบอาชีพ เด็กก็จะสนใจอาชีพโดยการเลียนแบบจากอาชีพของผู้ใหญ่ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าผู้ใหญ่เป็นรูปแบบที่ดีให้แก่เด็ก

5. ความต่อเนื่องของการตัดสินใจ (Continuity of Adjustment) การที่บุคคลจะเลือกอาชีพอะไรนั้น การตัดสินใจต้องจัดให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง (Continuous Process) ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่หรือทำงาน รวมทั้งด้าน อัตมโนทัศน์ (Self Concept) ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและประสบการณ์ จากเหตุผล ดังกล่าวการเลือกและการตัดสินใจจึงมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน

6. ช่วงชีวิต (Life Stage) กระบวนการเลือกอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ตามชีวิตของบุคคลซึ่งแบ่งออกเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้ (Super, 1957; อ้างถึงในสำเนา, 2529)

6.1 ขั้นการเจริญเติบโต (Growth Stage) ขั้นนี้อยู่ในช่วงตั้งแต่เกิด จนถึงอายุ 14 ปี พัฒนาการระยะนี้โดยทั่วไปเป็นการพัฒนาความรู้สึกรู้จักคิดเกี่ยวกับตนเอง ความสามารถ เจตคติ ความสนใจ และความต้องการ ระยะการเจริญเติบโตแบ่งออกเป็นระยะ ได้ 4 ระยะ คือ

6.1.1 ระยะเด็กไม่มีความสนใจในอาชีพ (Provocational Substage) ระยะนี้อยู่ในช่วงตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 3 ปี เด็กจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อย่างรวดเร็ว

6.1.2 ระยะจินตนาการด้านอาชีพ (Fantasy Substage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 4-10 ปี เด็กจะมีจินตนาการด้านอาชีพตามความพอใจของตนเอง

6.1.3 ระยะสนใจในอาชีพ (Interest Substage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 11-12 ปี เด็กจะมีความสนใจในอาชีพมากขึ้น ความสนใจนี้อยู่บนรากฐาน ของความชอบและไม่ชอบ

6.1.4 ระยะพิจารณาความสามารถ (Capacity Substage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 13-14 ปี เด็กจะให้ความสำคัญต่อความสามารถของตนเป็นพื้นฐานในการ พิจารณาเกี่ยวกับอาชีพ

6.2 ขั้นการสำรวจ (Exploration Stage) ขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี ในระยะนี้บุคคลจะสำรวจตนเองและสำรวจอาชีพ เพื่อแสวงหาข้อมูลและสิ่งสม ปรสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งได้จากกิจกรรมในโรงเรียนและการทำงานพิเศษ ระยะของการสำรวจ แบ่งออกเป็นระยะย่อย ๆ 3 ระยะ คือ

6.2.1 ระยะทดลองเลือกอาชีพ (Tentative Substage)

ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 15-17 ปี เป็นระยะที่บุคคลพิจารณาอาชีพและทดลองเลือกอาชีพ โดยอาศัยเหตุผลหลายประการ เช่น ความต้องการ ความถนัด ความสนใจและความสามารถ แต่ยังไม่ได้ตัดสินใจเลือกอาชีพที่แน่นอน

6.2.2 ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของพัฒนาการด้านอาชีพ (Transition Substage)

ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 18-21 ปี เป็นระยะที่บุคคลพิจารณาเลือกอาชีพจากปัจจัยต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริง เช่น โอกาสที่จะได้รับการศึกษา โอกาสที่จะได้รับการประกอบอาชีพนั้น

6.2.3 ระยะทดลองปฏิบัติงาน (Uncommitted Trial Substage)

ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 22-24 ปี เป็นระยะที่บุคคลตัดสินใจทดลองปฏิบัติงาน

6.3 ขั้นเริ่มต้นประกอบอาชีพ (Establishment Stage) ขั้นนี้

อยู่ในช่วงอายุ 25-44 ปี ในระยะนี้บุคคลเริ่มทำงานถาวรเมื่อได้งานที่เหมาะสม แต่ถ้าบุคคลยังไม่ได้งานที่เหมาะสมหรืองานที่พอใจก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงในระยะต้น ๆ ระยะทดลอง-ปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น ระยะย่อย ๆ 2 ระยะคือ

6.3.1 ระยะทดลองประกอบอาชีพ (Committed Trial Substage)

ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 25-30 ปี เป็นระยะที่บุคคลได้ตัดสินใจประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว แต่ถ้าอาชีพนั้นยังไม่มีความเหมาะสมหรือยังไม่พอใจ อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่ได้

6.3.2 ระยะอาชีพถาวร (Stabilization Substage)

ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 31-44 ปี เป็นระยะที่บุคคลพบกับอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง เริ่มตั้งใจทำงานเพื่อความมั่นคงในอาชีพ

6.4 ขั้นรักษาความมั่นคงในอาชีพ (Maintenance Stage) ขั้นนี้

อยู่ในช่วงอายุ 45-65 ปี ในระยะนี้บุคคลจะขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพและหาความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ

6.5 ขั้นเสื่อมถอย (Decline Stage) ขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่

65 ปีขึ้นไป ประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลจะลดลง เนื่องจากความชราของบุคคล และจะเลิกประกอบอาชีพไปในที่สุด

7. รูปแบบหรือแบบแผนในการประกอบอาชีพ (Career Pattern) รูปแบบของ

อาชีพขึ้นอยู่กับระดับสังคม เศรษฐกิจ และโอกาส ซึ่งรูปแบบอาชีพนี้ ได้แก่ ระดับความสูงต่ำของอาชีพ ความถี่ในการเปลี่ยนงาน อาชีพบางอย่างเปลี่ยนงานบ่อย แต่อาชีพบางอย่างไม่ต้องเปลี่ยนงานบ่อย

8. การพัฒนาอาชีพควรได้รับการแนะแนว (Development can be guided) ในเรื่องอาชีพควรได้รับการแนะแนวที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างเหมาะสม โดยอาจจะให้ทดลองฝึกบ้างตามโอกาสอันควร

9. การพัฒนาอาชีพเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม อันจะทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง รู้จักความสนใจ ความถนัดและความสามารถของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถประเมินความสามารถของตนเองกับโอกาสที่สามารถเป็นไปได้จริง

10. ความไม่คงที่ของรูปแบบอาชีพ (The Dynamic of Career Pattern) รูปแบบของอาชีพขึ้นอยู่กับระดับของสังคม เศรษฐกิจของบิดามารดา สติปัญญา ความสามารถและความสนใจของบุคคลจะไม่คงที่ เช่นเดียวกับพัฒนาการของบุคคลตามช่วงชีวิต ซึ่งระหว่างช่วงของการเจริญเติบโตและระยะต้นของช่วงการสำรวจของบุคคลจะมีความเข้าใจเพียงเล็กน้อยต่อกระบวนการพัฒนาอาชีพ แต่ความเข้าใจอันเล็กน้อยนี้จะมีประโยชน์สำหรับกระบวนการนี้ในช่วงหลังของขั้นการเจริญเติบโต ขั้นการสร้างหลักฐาน และขั้นของชีวิตที่มั่นคง

11. ความพอใจในงานขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตำแหน่ง และบทบาทของบุคคล บุคคลจะพึงพอใจในงาน ถ้างานนั้นเหมาะกับวิถีชีวิต ความสามารถและการได้สวมบทบาทตามที่บุคคลนั้นต้องการ ซึ่งระดับความพอใจจะขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของบุคคล

12. งานคือวิถีทางของชีวิต (Work is Way of Life) นั่นคือ งานเป็นวิถีทางแห่งชีวิต ของบุคคล การที่บุคคลจะพึงพอใจในงานและพึงพอใจในวิถีชีวิตของตนเองนั้น ขึ้นอยู่กับการที่บุคคลค้นพบวิถีทางที่ใช้แสดงความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพและค่านิยมของบุคคลนั้น และสามารถกระทำได้ตามบทบาทที่บุคคลนั้นได้เลือกแล้ว

สำเนาว่า ชจรศิลป์ (2529) ได้สรุปสาระทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ (Super, 1957) ไว้ดังนี้

1. พัฒนาการด้านอาชีพ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันตลอดไปและโดยทั่วไปแล้วจะ ไม่มีการย้อนกลับ
2. พัฒนาการด้านอาชีพ เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนและสามารถที่จะทำนายได้
3. พัฒนาการด้านอาชีพ เป็นกระบวนการที่ดำเนินไปตลอดเวลา
4. ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคลเริ่มขึ้นตั้งแต่ก่อนวัยรุ่น จะชัดเจนขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น และจะมีผลต่อพัฒนาการด้านอาชีพในวัยรุ่น
5. บุคคลจะมองเห็นสภาพความเป็นจริงที่เกี่ยวกับการเลือกอาชีพมากขึ้น เมื่ออายุมากขึ้น

6. ความสัมพันธ์และอาชีพของบิดา มารดา มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุตร
7. ความเจริญก้าวหน้าในการประกอบอาชีพของบุคคล มีความสัมพันธ์กับสติปัญญา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบิดา มารดา ความต้องการ ค่านิยม ความสนใจ ทักษะ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
8. แขนงอาชีพที่บุคคลเลือกเกี่ยวข้องกับความสนใจ ค่านิยม ความต้องการ อิทธิพลของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ทรัพยากรที่ใช้ในชุมชน ระดับและคุณภาพของการศึกษา โครงการและแนวโน้มของอาชีพ ตลอดจนเจตคติของบุคคลในชุมชน
9. แม้ว่าอาชีพแต่ละอาชีพต้องการลักษณะพิเศษในด้านความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพบางประการ แต่ก็มีคนประกอบอาชีพในแต่ละอาชีพจำนวนมาก และมีอาชีพหลายอย่าง ให้คนเลือก
10. ความพอใจในงานและชีวิตขึ้นอยู่กับการทำงานที่บุคคลประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับ ความสามารถ ความสนใจ ค่านิยม และบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ของตนเอง
11. ระดับความพอใจของบุคคลในอาชีพเป็นสัดส่วนกับระดับการใช้ความรู้สึกนึกคิด เกี่ยวกับตนเองทางด้านอาชีพ
12. งานและอาชีพ เน้นความสำคัญของบุคลิกภาพมากทั้งชายและหญิง แม้ว่า บางคนจะเน้นองค์ประกอบด้านอื่น ๆ เช่น กิจกรรมในสังคม

2.2 ทฤษฎีการเลือกอาชีพ

กินซ์เบิร์ก (Ginzberg, 1974) กล่าวถึงการเลือกอาชีพว่าเป็นกระบวนการตั้งแต่ เกิดจนตาย ไม่ใช่การตัดสินใจเพียงครั้งเดียว แต่เป็นการตัดสินใจที่เป็นสิ่งสำคัญติดต่อกันไป แต่ละขั้นของกระบวนการมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของอายุของแต่ละบุคคล ซึ่งเวลาเหล่านี้จะไม่ทวนกลับไปอีก

ดังนั้น เมื่อตัดสินใจแล้วจะกลับหลังไม่ได้ การเลือกจึงเป็นกระบวนการที่มุ่งสู่เวลาข้างหน้า และจะจบลงด้วยการประนีประนอมระหว่างความพอใจ ความต้องการของตน และความเป็นจริงของโลก ดังนั้น ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเลือกอาชีพตามทฤษฎี จึงมี 3 ประการ คือ

1. การเลือกอาชีพ เป็นกระบวนการ (Process)
2. กระบวนการเลือกอาชีพจะย้อนกลับไปยังอดีตไม่ได้ (Irreversible)
3. การเลือกอาชีพเป็นการประนีประนอม (Compromise) ขั้นสุดท้ายระหว่าง ความ-สามารถ ความสนใจ และความเป็นจริง ของสภาพแวดล้อม

กินซ์เบิร์ก (Ginzberg, 1974) แบ่งช่วงการเลือกอาชีพของบุคคลเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะคิดฝัน (Fantasy Period) คือระยะที่เด็กมีอายุ 1-10 ปี เริ่มมักถึงการเลือกอาชีพในการสร้างจินตนาการไว้ว่าโตขึ้นจะเป็นอะไร ในระยะนี้เด็กไม่มีความสามารถในการประเมินขีดความสามารถของตนหรือรู้ถึงโอกาสในการทำงานและข้อจำกัดของตนอย่างแท้จริง เขาจะตูลังคมที่เขาอยู่

2. ระยะทดลองทำงาน (Tentative Period) อายุตั้งแต่ 11-17 ปี การเลือกอาชีพในระยะนี้แสดงถึงความรู้สึนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับปัญหาการตัดสินใจ เกี่ยวกับอนาคต คำนึงถึงอนาคตมากกว่าปัจจุบัน ระยะนี้ยังเป็นการเลือกที่ยืดหยุ่นประกอบเกี่ยวกับตนเองอยู่ เช่น คำนึงถึงความสนใจ ความสามารถ ค่านิยมของตนเอง ช่วงนี้อาจแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ

2.1 ระยะยึดความสนใจของตน (Interest Stage) เด็กอายุ 11-12 ปี จะเลือกอาชีพตามความสนใจ ซึ่งส่วนมากจะสัมพันธ์กับความปรารถนาระยะต้น

2.2 ระยะคำนึงถึงความสามารถ (Capacity Stage) เด็กอายุ 13-14 ปี จะเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงความสามารถ โดยการประเมินความสามารถ เพราะเริ่มเรียนรู้ว่าการเลือกอาชีพที่อาศัยความสนใจเพียงอย่างเดียวอาจผิดพลาดได้

2.3 ระยะคำนึงถึงค่านิยมของตนเอง (Value Stage) เด็กอายุ 15-16 ปี จะเริ่มรู้ถึงค่านิยมและสังเกตว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเขา สิ่งที่เขาต้องการ คือ เงิน เกียรติยศ โอกาสในการแสดงความคิดเห็น สร้างสรรค์ ค่านิยมเหล่านี้มีความสำคัญกับการเลือกอาชีพของเขา

2.4 ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ (Transition Stage) เด็กอายุ 17 ปี จะเริ่มรู้จักพัฒนาจากข้อเท็จจริง และตัดสินใจถูกต้อง เหมาะสมยิ่งขึ้น โครงสร้างของสังคมและเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญที่คนเราต้องเรียนรู้ในการปรับตัวให้เข้ากับบทบาทในอนาคต

3. ระยะการเลือกที่สมจริง (Realistic Period) เป็นระยะของความ เป็นจริง นับตั้งแต่ช่วงอายุ 17 ปี ขึ้นไป จนถึงวัยผู้ใหญ่ ระยะนี้เป็นระยะแสวงหาข้อเท็จจริง จากอาชีพต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ ให้เป็นไปอย่างถูกต้อง โดยคำนึงถึง โอกาส ข้อจำกัด และข้อเท็จจริงต่าง ๆ

2.3 เอกสารเกี่ยวกับเจตคติและเจตคติต่ออาชีพอิสระ

2.3.1 ความหมายของเจตคติ

ได้มีผู้ให้ความหมายของเจตคติไว้หลายท่านด้วยกัน ดังต่อไปนี้

เชิดศักดิ์ โฆวาลินธุ์ (2520) ได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น ๆ ไปในทิศทางหนึ่ง อาจไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบวิธีของสังคม

เทม ทองชัย (2523) ได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่า เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็น หรือความรู้สึกอันเนื่องทางจิตใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายหลังจากการที่บุคคลได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้น ๆ เจตคติเป็นเครื่องกำหนดแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ของบุคคล เจตคติไม่อาจวัดได้โดยตรง แต่วัดได้จากพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งนั้นโดยตรง อาจแสดงออกในรูปของความเชื่อ ท่าทาง ความคิดเห็น เจตคติดีมีระดับความมากน้อยและทิศทาง ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. เจตคติเชิงนิมาน เป็นลักษณะของความพอใจ เห็นชอบ ศรัทธา ยอมรับ สนับสนุน ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ

2. เจตคติเชิงนิเสธ เป็นลักษณะของการแสดงออกในทางตรงกันข้ามกับเจตคติเชิงนิมาน เช่น ไม่ชอบ ไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ร่วมมือ ไม่ทำตาม

3. เจตคติที่เป็นกลาง เป็นการแสดงออกในลักษณะเฉย ๆ ไม่ชอบหรือไม่เกลียด

ชัยยง ชามวัฒน์ (2523) ได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่า เจตคติเป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกอันเป็นสภาวะความพร้อมของจิตใจซึ่งเกิดจากประสบการณ์ ซึ่งเป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นจึงสามารถอธิบายลักษณะทั่วไปของเจตคติได้ดังนี้

1. เป็นสภาพจิตใจและประสาท ซึ่งอาจแสดงให้เห็นได้ทางพฤติกรรม

2. เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองของบุคคลต่อสรรพสิ่งตามลักษณะของเจตคติที่เกิดขึ้น

3. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นระบบ เป็นกลุ่ม และจัดระบบได้แล้วในตัวเอง คือ เมื่อเกิดเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะเกิดขึ้นต่อเนื่องกัน และมีพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับเจตคตินั้น

4. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ ประสบการณ์มีส่วนช่วยในการสร้างเจตคติ

5. เป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกต่อสิ่งใด อย่างไรนั้น จะขึ้นอยู่กับเจตคติเป็นสำคัญ

6. เป็นสภาพจิตใจที่มีความถาวรพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลแต่ละคนก็ได้รับความรู้และผ่านการเรียนรู้มามาก อย่างไรก็ตามเจตคติอาจเปลี่ยนแปลงได้อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2523) ได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่า เจตคติ หมายถึง การเตรียมพร้อมแห่งสภาพจิตใจของบุคคลในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และเจตคติเป็นอารมณ์ที่มีอยู่ในทุกคน แต่อยู่ในระดับที่แตกต่างกัน เจตคติเป็นสิ่งที่ผลักดันให้บุคคลแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า อันอาจเป็นบุคคล เป็นวัตถุ สถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งปฏิกิริยาที่แสดงออกนั้นอาจจะอยู่ในลักษณะที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละคน

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523) ได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่า หมายถึง สภาวะความพร้อมทางจิตใจและระบบประสาท ซึ่งกำหนดทิศทางของท่าทีการแสดงออกในทางบวก (พึงพอใจ ชอบ เห็นด้วย ยินยอมกระทำ) หรือในทางลบ (ไม่พึงพอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย ไม่ยินยอมกระทำ) ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

รอยนิมฟ์ น้อยคนดี (2535) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น และความโน้มเอียงของบุคคลที่จะมีปฏิกิริยาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ตามประสบการณ์ที่ได้รับมาของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งเจตคติที่แสดงออกมานั้น จะแบ่งได้สองลักษณะใหญ่ คือ

1. เจตคติในทางบวกหรือการยอมรับ เป็นเจตคติที่แสดงออกมาในลักษณะที่ชอบพอใจ ถูกใจ เห็นด้วย หรือเห็นว่าดีมีประโยชน์ ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า เจตคติเชิงนิมาน หรือเจตคติที่ดี
2. เจตคติในทางลบหรือการปฏิเสธ เป็นเจตคติที่แสดงออกมาในลักษณะที่ไม่ชอบไม่พอใจ ไม่ถูกใจ ไม่เห็นด้วย ไม่มีประโยชน์ ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า เจตคติเชิงนิเสธหรือเจตคติที่ไม่ดี

สรุปได้ว่าเจตคติ หมายถึง ท่าที ความรู้สึก ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากผลรวมของความรู้ จากประสบการณ์ที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และเกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เจตคติจะส่งผลให้แสดงออกทางพฤติกรรมหรือมีแนวโน้มที่จะแสดงออกในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

2.3.2 การเกิดเจตคติ

ศักดิ์ สุนทรเสนี (2531) ได้กล่าวถึงการเกิดเจตคติไว้ว่า เจตคติเกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของบุคคล โดยกล่าวอ้างถึงอัลพอร์ต (1960) ซึ่งได้เสนอความคิดเห็นว่า เจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของคนเกิดขึ้นได้ตามเงื่อนไข 4 ประการ คือ

1. กระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการเพิ่มพูนและบูรณาการของการตอบสนองแนวความคิดต่าง ๆ เช่น เจตคติจากครอบครัว โรงเรียน ครู การเรียนการสอน และอื่น ๆ

2. ประสบการณ์ส่วนตัวขึ้นอยู่กับความแตกต่างของบุคคล ซึ่งมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป นอกจากประสบการณ์ของคนจะสะสมขึ้นเรื่อย ๆ แล้วยังทำให้เป็นรูปแบบหรือแบบแผน (Pattern) ของตัวเองด้วย ดังนั้นเจตคติบางอย่างจึงเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคล แล้วแต่พัฒนาการและความเจริญเติบโตของคน ๆ นั้น

3. การเลียนแบบ การถ่ายทอดเจตคติของคนบางคนได้มาจากการเลียนแบบเจตคติของคนอื่นที่ตนพอใจ เช่น พ่อ แม่ พี่น้อง และบุคคลอื่น ๆ

4. อิทธิพลของกลุ่มสังคม คนย่อมมีเจตคติคล้ายตามกลุ่มสังคมที่ตนอาศัยตามสภาพแวดล้อม เช่น เจตคติต่อศาสนา สถาบันต่าง ๆ เป็นต้น

ค้วน ขาวหนู (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงการเกิดเจตคติไว้ว่า

1. เกิดจากผลรวมขั้นสุดท้ายของการสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่งของชีวิตประจำวัน เจตคติที่เกิดขึ้นจะมีลักษณะมั่นคงถาวรพอสมควร

2. เกิดจากผลรวมของประสบการณ์ในระยะนั้น ซึ่งประสบการณ์นั้นเป็นไปอย่างเข้มข้น ตื่นเต้นและรวดเร็ว โดยทันทีทันใด เจตคติก็เกิดขึ้นได้ เจตคติแบบนี้เป็นไปได้ทั้งเจตคติชั่วคราวและถาวร

3. เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากผู้อื่นที่ตนนิยมชมชอบ เมื่อบุคคลนั้นแนะนำก็ปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อแม้

4. เกิดขึ้นโดยการเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมโดยปราศจากเหตุผล ถ้าประสบการณ์เดิมบุคคลชอบสิ่งนั้น เมื่อบุคคลพบของใหม่ที่คล้ายกันก็อาจชอบด้วย เช่น บุคคลชอบสีชมพูเมื่อพบเห็นคนใส่เสื้อผ้าสีชมพูก็ชอบด้วยอย่างนี้เป็นต้น

5. เกิดจากการได้เห็นตัวอย่างที่ดี หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุลักษณะ ก็ จะชอบและปฏิบัติตามไปในทางที่ดีขึ้น

สรุปได้ว่า เจตคติเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการตอบสนองแนวความคิดต่าง ๆ ประสบการณ์ส่วนตัวของแต่ละบุคคล การเลียนแบบจากบุคคลที่พึงพอใจ และอิทธิพลของกลุ่มสังคม

2.3.3 องค์ประกอบของเจตคติ

อารี ศรีธัญพงศ์ (2530) ได้จำแนกองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ด้านความรู้ บุคคลจะมีเจตคติอย่างไรต้องอาศัยความรู้หรือประสบการณ์ว่าเคยรู้จักหรือเคยรับรู้มาก่อน มิฉะนั้นบุคคลไม่อาจกำหนดความรู้สึกหรือท่าทีว่าชอบหรือไม่ชอบได้ เช่น บุคคลที่บอกว่าชอบเป็นครูหรือไม่ชอบเป็นครูนั้น จะต้องทราบเสียก่อนว่าครูมีบทบาทอย่างไร มีรายได้เท่าไร และจะก้าวหน้าเพียงใด มิฉะนั้นจะไม่สามารถทราบหรือบอกถึงเจตคติของตนได้

2. ด้านความรู้สึก การที่บุคคลจะมีเจตคติอย่างไร เช่น ชอบหรือไม่ชอบอะไรก็ตาม ขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือความรู้สึก เพราะความรู้สึกจะบ่งชี้ว่าชอบหรือไม่ชอบ เช่น ความรู้สึกชอบเป็นครูหรือไม่ชอบเป็นครู เป็นต้น

3. ด้านพฤติกรรม บุคคลจะมีเจตคติอย่างไรให้สังเกตจากการกระทำหรือพฤติกรรม ถึงแม้ว่าพฤติกรรมจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของเจตคติแต่ก็มีความสำคัญน้อยกว่าความรู้สึก เช่น ยกมือไหว้หรือกล่าวคำว่าสวัสดี แต่ในความรู้สึกจริง ๆ นั้นอาจมิได้เลื่อมใสศรัทธาเลยก็ได้

ฟรีแมน (Freeman, 1970; อ้างถึงใน คึกคี้ สุนทรเสถียร, 2531) ได้จำแนกองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นเรื่องของความรู้ของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจจะเป็นการรับรู้เกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ บุคคล หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่ารู้สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นได้อย่างไร รู้ในทางที่ดีหรือไม่ ในทางบวกหรือทางลบ ซึ่งจะก่อให้เกิดเจตคติ ถ้าบุคคลรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดี ก็จะมีเจตคติต่อสิ่งนั้นในทางที่ดี และถ้ารู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ไม่ดี ก็จะมีเจตคติไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย ถ้าบุคคลไม่รู้จักสิ่งใดเลยเจตคติก็จะไม่เกิดขึ้น หรือถ้าไม่มีสิ่งใดในโลก บุคคลก็จะไม่เกิดเจตคติต่อสิ่งใด ๆ เลย

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component or Feeling Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งถูกเร้าขึ้นจากการรู้นั้น เมื่อบุคคลเกิดการรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว จะทำให้เกิดความรู้สึกในทางที่ดีหรือไม่ดี ถ้าบุคคลรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ไม่ดี ก็จะไม่ชอบหรือไม่พอใจสิ่งนั้น ซึ่งความรู้สึกนี้จะทำให้เกิดเจตคติในทางใดทางหนึ่งคือ ชอบหรือไม่ชอบ ความรู้สึกนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ยากมาก ไม่เหมือนกับความจริง (Fact) ต่าง ๆ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าถ้ามีเหตุผลเพียงพอ

3. องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มในการกระทำหรือพฤติกรรม (Action Tendency Component or Behavioral Component) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้น ๆ ในทางใดทางหนึ่ง คือ พร้อมที่จะสนับสนุน ช่วยเหลือ หรือในทางทำลาย ขัดขวางต่อสู้ เป็นต้น

ฟิชไบน์ (Fishbein and Ajzen, 1980) ได้กล่าวถึงเจตคติว่า การวัดเจตคติที่เหมาะสมของบุคคลนั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งต่อการกระทำของบุคคล การวัดเจตคติก็คือการวัดพฤติกรรมของบุคคลนั่นเอง

จากองค์ประกอบของเจตคติที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเจตคติมี 3 องค์ประกอบด้วยกัน คือ องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ ถ้าบุคคลรู้สิ่งใดในทางที่ดี ก็จะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ถ้ารู้สิ่งใดในทางที่ไม่ดี ก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น องค์ประกอบด้านความรู้สึก ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใด ก็จะชอบและพอใจในสิ่งนั้น ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อสิ่งใด ก็จะไม่ชอบและไม่พอใจในสิ่งนั้น และองค์ประกอบด้านแนวโน้มเชิงการกระทำ ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใด ก็พร้อมที่จะสนับสนุน ช่วยเหลือ ต่อสิ่งนั้น ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อสิ่งใด ก็จะขัดขวางหรือทำลายสิ่งนั้น

2.3.4 อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อเจตคติ

ซูซา จันทน์เอม (2527) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อเจตคติดังนี้

1. บิดามารดาเป็นผู้ที่เด็กได้คลุกคลีอยู่มากกว่าคนอื่น เด็กจึงย่อมมีความเอนเอียงไปทางบิดามารดาไม่มากนัก
2. วัฒนธรรมภายในสังคมที่มีอาชีพต่างกัน อยู่ในชนชั้นสังคมต่างกัน หรือนับถือศาสนาต่างกัน
3. การศึกษา การเรียนในโรงเรียนย่อมมีส่วนในการสร้างเจตคติของเด็ก เพราะโรงเรียนเป็นสถาบันที่จัดให้มีการอบรมอย่างมีระบบแบบแผน งานของโรงเรียนจึงมักจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากกว่าสถาบันอื่นในสังคม
4. สื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ย่อมมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังการเปลี่ยนแปลงเจตคติของเด็กได้เช่นเดียวกัน

2.3.5 การเปลี่ยนเจตคติ

ในเรื่องการเปลี่ยนเจตคตินั้น แมคกวายร์ (McGuire, 1968; อ้างถึงในพัชนี กรกรวิน, 2529) ได้อธิบายไว้ สรุปได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การใส่ใจ (Attention) เป็นความสนใจหรือความใส่ใจในการฟัง ถ้าบุคคลไม่ให้ความสนใจในการรับฟังแล้ว ขบวนการขั้นต่อไปก็จะไม่เกิดขึ้นและจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงเจตคติ สาเหตุที่คนสนใจฟังได้แก่ ผู้สื่อความหมาย และเนื้อหาของสาระนั้น ๆ
2. ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความเข้าใจในความหมายของสาระนั้นในส่วนที่เป็นความยากหรือง่ายเกินไปทำให้ผู้ฟังไม่สนใจและไม่เข้าใจ ดังนั้นการโฆษณาจะใช้วิธีให้เวลาน้อยที่สุด แต่ทำให้ผู้ฟังรับฟังได้มากที่สุด
3. การยอมรับ (Acceptance) ซึ่งเป็นผลมาจากข้อ 1 และข้อ 2 หากบุคคลตั้งใจฟังเกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งก็จะทำให้เกิดการยอมรับ แต่ที่ไม่ได้สนใจฟัง ไม่มีความเข้าใจ ก็จะยกเลิกไม่เกิดการยอมรับขึ้น

4. การเก็บเอาไว้ (Retention) เป็นความคงทนหรือเป็นการจำ อาจะเก็บไว้ระยะหนึ่งเมื่อเวลาผ่านไปอาจจะเปลี่ยนไปหรืออาจจะยังคงอยู่ ถ้าตัวผู้มีความน่าเชื่อถือมาก การเก็บเอาไว้ก็จะคงทนและอยู่ได้นาน

5. การกระทำ (Action) โดยทั่วไปบุคคลเมื่อเปลี่ยนเจตคติก็จะเปลี่ยนด้านการกระทำด้วย ซึ่งมีผลต่อส่วนรวมและสังคม ถ้าคนเราเปลี่ยนความเชื่อแล้ว แต่ไม่ได้ลงมือกระทำ ก็จะไม่เกิดผลกระทบกระเทือนกับใคร

ขบวนการเปลี่ยนแปลงทั้ง 5 ขั้นนี้จะเกิดต่อเนื่องกัน มิได้เกิดขึ้นในขั้นใดขั้นหนึ่งเพียงขั้นเดียว

2.4 เอกสารเกี่ยวกับความสนใจในอาชีพ

2.4.1 ความหมายของความสนใจในอาชีพ

ดิวอี้ (Dewey, 1959) ได้ให้ความหมายของความสนใจว่า ความสนใจ คือ ความรู้สึกชอบหรือความพอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แนวความคิดใดแนวความคิดหนึ่ง หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง และสำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2524) ให้คำนิยามว่า ความสนใจเป็นความรู้สึกของบุคคล ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ แล้วจะแสวงหาหรือรวบรวม หรือร่วมปฏิบัติในสิ่งเหล่านั้นอย่างใจจดจ่อ ส่วนกมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528) ให้ความเห็นว่า ความสนใจเป็นความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งหมายถึงทัศนคติทางบวกหรือทัศนคติที่ดีนั่นเอง นอกจากนี้สตรอง (Strong, 1966) ได้อธิบายว่า ความสนใจจะแสดงออกมาเมื่อบุคคลมีความนึกคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บุคคลชอบสิ่งนั้นเมื่อพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้น ถ้าบุคคลไม่ชอบจะปรารถนาออกห่างจากสิ่งนั้น และวิชชุดา ถาวรพัฒพงษ์ (2527) สรุปว่า ความสนใจเป็นแรงจูงใจที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลตัดสินใจเลือกงานที่ตนพึงพอใจ

สำหรับความสนใจในอาชีพนั้น วัชร ทรัพย์มี (2523) กล่าวว่าความสนใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนหรือการทำงาน และความสนใจเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ และจะมีอิทธิพลต่อการที่เขาจะมีความบากบั่นในการประกอบอาชีพนั้นมากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521) ที่ได้กล่าวถึงความสนใจในอาชีพว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่ออาชีพใดอาชีพหนึ่งที่จะกระตุ้นให้บุคคลเลือกหรือกระทำในอาชีพที่บุคคลชอบ ในที่สุดก็จะบรรลุถึงจุดหมายของการประกอบอาชีพตามที่ตั้งไว้

จากความหมายของความสนใจในอาชีพที่กล่าวมาข้างต้นนี้สรุปได้ว่าความสนใจในอาชีพหมายถึงความรู้สึกชอบของบุคคลที่มีต่ออาชีพ และเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

2.4.2 โครงสร้างของความสนใจ

ความสนใจมีโครงสร้างคล้ายคลึงกับเจตคติ และค่านิยม ซึ่ง บลูม และคณะ (Bloom and others, 1971 ; อ้างถึงใน เชิดศักดิ์ โสวาสินธุ์, 2520) ได้อธิบายโครงสร้างและรูปแบบของพัฒนาการด้านความรู้สึกละต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. การรับรู้สิ่งเร้า

- 1.1 การรู้จักกับสิ่งเร้า นั้น ๆ
- 1.2 ความรู้สึกที่จะยอมรับสิ่งเร้า นั้น ๆ
- 1.3 ความคุมหรือคัดเลือความสนใจที่มีต่อสิ่งนั้น

2. การตอบสนอง

- 2.1 การยอมรับสิ่งเร้า นั้น ๆ
- 2.2 ความรู้สึกที่จะตอบสนอง
- 2.3 ความพอใจที่จะได้รับการตอบสนองนั้น ๆ

3. การสร้างคุณค่า

- 3.1 การสำนึกในคุณค่า
- 3.2 การชมชอบในคุณค่านั้น ๆ - - - - -
- 3.3 ความผูกพันในคุณค่านั้น ๆ - - - - -

4. การจัดระบบคุณค่า

- 4.1 สร้างมโนภาพเกี่ยวกับคุณค่านั้น
- 4.2 จัดลำดับคุณค่านั้น ให้เป็นระบบ - - - - -

5. การสร้างลักษณะนิสัย

- 5.1 สรุปรวมระบบของคุณค่า
- 5.2 สร้างลักษณะนิสัย - - - - -

ระดับความสนใจ

ระดับเจตคติ

ระดับค่านิยม

ระดับบูรณาการบุคลิภาพ

จากโครงสร้างดังกล่าว จะเห็นว่าความสนใจเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ความรู้สึกที่จะยอมรับเกี่ยวกับอาชีพ ความสามารถในการเลือกอาชีพ ความพอใจที่ได้เลือกอาชีพ และการมองเห็นคุณค่าของอาชีพ ซึ่งเมื่อเพิ่มความผูกพันในคุณค่าเข้าไปอีกขั้นหนึ่งระดับความสนใจนั้นจะพัฒนาเป็นเจตคติ และเมื่อพัฒนาต่อไปอีกจะเปลี่ยนเป็นค่านิยม และบูรณาการเป็นบุคลิภาพในที่สุด ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ความสนใจ เจตคติ และบุคลิภาพ เป็นกระบวนการที่มีความสอดคล้องที่สัมพันธ์กัน โดยมีจุดเริ่มต้นที่ความสนใจ

2.4.3 สาเหตุที่ทำให้เกิดความสนใจ

สุชีเย ธีธากกร (2523) ได้สรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดความสนใจไว้ดังนี้

1. เกิดจากความต้องการ
2. เกิดจากการเห็นคุณค่าในสิ่งนั้น
3. เกิดจากแรงจูงใจของสิ่งเร้า
4. เป็นสิ่งที่มีความหมาย
5. เป็นสิ่งแปลกใหม่ และมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงของบุคคล
6. เป็นสิ่งที่บุคคลนั้นถนัด หรือมีประสบการณ์มาบ้างแล้ว

เมื่อทราบสาเหตุดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นหน้าที่ของวิทยาลัยที่จะคอยช่วยเหลือให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาการด้านความสนใจในอาชีพ โดยการช่วย กระตุ้น ให้นักศึกษาได้ใช้ความสามารถในการเลือกอาชีพด้วยความพึงพอใจ ทั้งนี้เพราะบุคคลอาจได้รับความช่วยเหลือให้เกิดความสามารถในการเลือกอาชีพ ด้วยความพึงพอใจ โดยการช่วยเหลือให้บุคคลเกิดพัฒนาการในเรื่องของความสามารถและเรื่องความสนใจที่เกี่ยวกับอาชีพ ช่วยให้ผู้บุคคลได้เข้าใจในตนเอง รู้ถึง จุดอ่อน จุดเด่นของตนเอง อันจะมีผลทำให้บุคคลสามารถเลือกอาชีพอย่างพึงพอใจ

2.5 เอกสารเกี่ยวกับอาชีพอิสระ

2.5.1 ความหมายของอาชีพอิสระ

ศรีสง่า กรมสวัสดิ์ และสาโรช บัวศรี (2521) ให้ความหมายของอาชีพอิสระ สรุปได้ว่า เป็นอาชีพส่วนตัวหรือการประกอบการของตนเอง อาชีพอิสระจึงมีได้ในทุกลักษณะของงาน ไม่ว่าจะเป็นงานจะเป็นงานประเภทเกษตรกรรม คหกรรม ศิลปหัตถกรรม พาณิชยกรรม หรืออุตสาหกรรม ขอแต่ให้เป็นการประกอบการของตนเองเท่านั้น ตัวอย่างเช่น การทำฟาร์ม เลี้ยงสัตว์ การประมง สวนผลไม้ นาถัก ขุดบ่อเลี้ยงปลา เพาะเห็ด ทำของเล่นเด็ก งานศิลปประดิษฐ์ ตั้งร้านขายส่ง ขายปลีก หรืองานด้านบริการซ่อม ประดิษฐ์ วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องยนต์ ช่างเชื่อม ช่างไฟฟ้า ลักษณะเหล่านี้ถ้ามีการประกอบการของตนเองก็ถือเป็นอาชีพอิสระทั้งสิ้น ดังนั้นการถือว่าอาชีพใดเป็นอาชีพอิสระหรือไม่ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะอาชีพว่าอยู่ในประเภทใด แต่ขึ้นอยู่กับว่าเป็นการประกอบการด้วยตนเอง ไม่รับจ้างหรือรับราชการ

อารีรัตน์ พัฒนเพ็ญ (2529) กล่าวถึงอาชีพอิสระโดยสรุปว่า อาชีพอิสระช่วยแก้ปัญหาการว่างงานได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้คนที่ว่างงานอาชีพประจำอยู่แล้วสามารถประกอบอาชีพอิสระเพื่อหารายได้พิเศษได้ด้วย ถ้าผู้ที่จบการศึกษาแล้วว่างงานมองเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพอิสระ และประกอบอาชีพอิสระด้วยตนเองได้ ก็จะไม่ว่างงานอีกต่อไป นอกจากนี้ยังช่วยให้ตลาด

แรงงานขยายตัวได้อีกด้วย เพราะผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระถ้าประสบความสำเร็จในงานอาชีพและขยายงานได้มากขึ้น ก็จะมีการจ้างงานเพื่อหาคนช่วย และอาชีพอิสระในชุมชนนั้นเมื่อยู่มากมายหลายอาชีพด้วยกัน มีตั้งแต่ผู้ประกอบการอาชีพอิสระที่เป็นเจ้าของกิจการเล็ก ๆ เช่น แม่ค้าหาบเร่ เจ้าของร้านแผงลอย ไปจนถึงผู้ประกอบการอาชีพอิสระที่เป็นเจ้าของกิจการใหญ่ ๆ เช่น เจ้าของร้านค้า เจ้าของสวนผลไม้ เจ้าของร้านเสริมสวย ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า เจ้าของร้านเครื่องหนัง ร้านขายของร้านอาหาร เจ้าของกิจการอยู่ซ่อมรถ เจ้าของร้านซ่อมวิทยุ โทรทัศน์ เจ้าของกิจการเรือประมง เจ้าของฟาร์มและเจ้าของสถานบริการต่าง ๆ เป็นต้น

วินัย ณรงค์ฤทธิ์ (2530) กล่าวว่าอาชีพอิสระหมายถึง อาชีพที่เป็นเจ้าของธุรกิจหรือเป็นหุ้นส่วนในธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่งคือ การประกอบอาชีพที่มีรายได้เป็นของตนเองโดยไม่มีนายจ้างหรือไม่อยู่ในฐานะลูกจ้าง เช่น ค้าขายส่วนตัว ขายอาหาร เครื่องดื่ม ผลไม้ ทำขนมขาย พันธุ์ขาย วาดภาพขาย ขายเครื่องอะไหล่รถยนต์ ทำนา ทำสวน ทำไร่ ทำฟาร์มโคนม เลี้ยงปลาสัตว์ ทำการประมง อาชีพอิสระอื่น ๆ เช่น ทนายความ นักดนตรี ร้านเสริมสวย ทำเฟอร์นิเจอร์ ชักรถรับจ้าง

ปรกรณ์ วงศ์สวัสดิ์ (2533) ได้กล่าวว่าอาชีพอิสระหมายถึง การประกอบกิจการงานที่มีรายได้ โดยจัดและประกอบการด้วยตนเองหรือกลุ่ม ซึ่งกระบวนการประกอบอาชีพอิสระนั้นอาจจะจำแนกได้เป็น 3 ส่วน คือ การผลิต การขาย และการบริการ ซึ่งผู้ประกอบการอาชีพสามารถเลือกทำเพียงส่วนหนึ่งส่วนใดหรือหลาย ๆ ส่วนก็ได้ โดยเป็นผู้ผลิต เป็นผู้ให้บริการ เป็นผู้ขาย หรือเป็นผู้ผลิตและผู้ขาย หรืออาจจะเป็นผู้ผลิต ผู้ขายและผู้ให้บริการ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม เช่น ผู้ประกอบอาชีพปลูกผักอาจจะปลูกผักแล้วส่งให้ผู้อื่นนำไปขายก็จัดอยู่ในส่วนของการผลิต หรือผู้ประกอบอาชีพขายรถจักรยานยนต์อาจจะขายเพียงอย่างเดียวก็จัดอยู่ในส่วนของการขาย หรือขายด้วย จัดบริการตรวจซ่อมด้วยก็จัดอยู่ในส่วนของการผลิตและการบริการ

ในการประกอบอาชีพ ผู้ประกอบการสามารถที่จะดำเนินการด้วยตนเองหรืออาจจะดำเนินการเป็นกลุ่ม เป็นลักษณะงานอาชีพที่สามารถดำเนินการได้คล่องตัว มีอิสระเสรีในการบริหารงาน โดยที่ผู้ประกอบการสามารถตัดสินใจในทุกเรื่องด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านการลงทุน การตลาด การขยายกิจการ การผลิตสินค้าใหม่ หรือให้บริการแก่ลูกค้าในรูปแบบใหม่ ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาอาชีพเป็นไปอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้นอาชีพอิสระจึงเป็นลักษณะงานอาชีพที่สามารถสร้างงานขึ้นได้เองตลอดเวลา

ทิพวัน ถือคำ (2533) ได้ให้ความหมายของอาชีพอิสระว่า คือการประกอบอาชีพ ซึ่งผู้ประกอบการอาชีพเป็นเจ้าของกิจการเอง โดยยึดว่าเป็นอาชีพอิสระเพราะผู้ประกอบการอาชีพไม่ได้เป็นลูกจ้างในหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน

สัญญา จัดदानท์ (2521; อ้างถึงในทิพวัน ถือก้า, 2533) ได้แบ่งประเภทของ อาชีพอิสระตามระดับของการใช้ความรู้ ความสามารถได้เป็น 3 กลุ่มอาชีพ คือ

1. กลุ่มอาชีพที่ใช้ทักษะความรู้ในระดับปริญญาขึ้นไป เช่น แพทย์ วิศวกร หนายความ ผู้ตรวจบัญชี เป็นต้น
2. กลุ่มอาชีพที่ใช้ทักษะความรู้ในระดับอนุปริญญาหรือต่ำกว่า เช่น ช่างเครื่องยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุ ช่างเขียนแบบ ตัดผม ตัดเสื้อ เป็นต้น
3. กลุ่มอาชีพที่ไม่ต้องใช้ทักษะความรู้ในวิชาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ ได้แก่ ผู้ประกอบการค้าของชำ ขายข้าวแกง ขายผลไม้ ขายหนังสือ เป็นต้น

มายร์ดอล (Myrdal, 1968) ยังได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ Asian Drama ว่า การประกอบอาชีพอิสระเป็นการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยในแง่การปกครองตนเอง และเป็นแนวทางแก้ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาประเทศทางภาคพื้นเอเชียโดยเฉพาะ

คีธ และ คาริค (Keith and Caric, 1971) ได้ศึกษาวิจัย ได้ผลปรากฏว่า 1 ใน 20 ของแรงงานทั้งหมดในอเมริกาประกอบอาชีพอิสระ และบุคคลที่เข้ามาประกอบอาชีพอิสระต่างก็มีเหตุผลต่าง ๆ กัน บางคนก็มุ่งที่รายได้ บางคนก็เพื่องานรับจ้าง บางคนก็เป็นเพราะชอบประกอบอาชีพอิสระอย่างจริงจัง แต่ก็พอสรุปเหตุผลสำคัญได้ 2 ประการ คือ ความปรารถนาส่วนตัวกับวิธีการที่ทำให้เริ่มอาชีพนั้น ๆ ได้ เป็นปัจจัยผลักดันให้ประกอบอาชีพอิสระ

จากที่มีผู้กล่าวถึงอาชีพอิสระมาทั้งหมด กล่าวโดยสรุปได้ว่า อาชีพอิสระ หมายถึงอาชีพส่วนตัว หรือการประกอบการของตนเอง โดยเป็นเจ้าของกิจการนั้น ๆ ไม่เป็นลูกจ้างใคร มีรายได้เป็นของตนเอง มีอิสระเสรีในการบริหารงาน สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในทุกเรื่อง ไม่ว่าอาชีพนั้นจะเป็นกิจการขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ เช่น เจ้าของกิจการอยู่ซ่อมรถ เจ้าของร้านขายอะไหล่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เจ้าของร้านซ่อมวิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เจ้าของร้านขายอุปกรณ์ไฟฟ้า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้รับเหมาก่อสร้าง เจ้าของร้านขายวัสดุก่อสร้าง เจ้าของโรงกลึง รับเดินสายไฟ รับงานเชื่อม รับเขียนแบบ ขายอาหาร ขายผักผลไม้ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เย็บผ้า ทอผ้า ซักรีดสองแถว เป็นต้น

2.5.2 ความสำคัญของความสนใจในอาชีพอิสระ

จากความหมายของความสนใจในอาชีพและความหมายของอาชีพอิสระ สรุปได้ว่า ความสนใจในอาชีพอิสระ หมายถึง ความรู้สึกชอบ รู้สึกจดจ่อ อยากรู้ อยากเห็นต่ออาชีพอิสระ และเป็นแรงจูงใจที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลตัดสินใจเลือกงานที่ตนพึงพอใจ

เจสสิว บุรีภักดี (2527) ได้ศึกษาแนวโน้มการทำงานของเยาวชนไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ เยาวชนผู้ประกอบการอาชีพอิสระ พบว่า

1. ภูมิหลังที่กลุ่มตัวอย่างเลือกและเริ่มประกอบอาชีพอิสระ คือ ส่วนใหญ่เลือกโดยทำแทนพ่อแม่ เคยเป็นลูกจ้างพอชำนาญแล้วทำเอง เรียนอาชีพแล้วเปิดกิจการของตนเอง และเริ่มทำจากกิจการเล็ก ๆ แล้วขยายใหญ่ขึ้น เป็นต้น ส่วนเหตุผลที่เลือกอาชีพนี้ก็เพราะมีความรู้ความสามารถ สภาพแวดล้อมจากภายในครอบครัวเอื้ออำนวย ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจดี และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพนี้

2. ในด้านความพอใจเกี่ยวกับอาชีพอิสระที่ทำอยู่นี้ สรุปได้ว่าส่วนใหญ่มีความพอใจด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นงานที่มีอิสระ การเดินทางไปทำงานสะดวก เพราะอยู่ใกล้ที่พัก กำไรดีได้อยู่กับพ่อแม่ทำให้สบายใจ ได้ใช้ความคิดความสามารถของตนเองและสนุกเพลิดเพลิน เพราะได้พบคนมาก

3. ในด้านความช่วยเหลือที่ต้องการ ปรากฏว่าผู้ประกอบการอาชีพอิสระต้องการความช่วยเหลือด้านเงินกู้ยืมเพื่อการลงทุน การตลาดขายส่ง การฝึกอบรมด้านต่าง ๆ การประกันราคาผลผลิต ตลอดจนอยากได้รับความรู้และบริการเกี่ยวกับสุขภาพและยารักษาโรค อันเกิดจากการประกอบอาชีพของตน

4. เกี่ยวกับลู่ทางก้าวหน้าในอาชีพ ผู้ประกอบอาชีพอิสระส่วนใหญ่ที่เล็งเห็นว่าการประกอบอาชีพของตนมีลู่ทางแจ่มใสให้คำอธิบายประกอบว่า เพราะได้ผลผลิตเพิ่มทุกปี มีทุนขยายกิจการ และมีความรู้ในอาชีพนี้ ทำให้ไปได้ตลอดชีวิต ส่วนผู้ที่เห็นว่าไม่มีลู่ทางแจ่มใสให้คำอธิบายว่า เพราะประชาชนไม่นิยมและขาดวัตถุดิบในธรรมชาติ

5. ผู้ประกอบอาชีพอิสระเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นผู้มีหลักการและอุดมการณ์ในการดำเนินชีวิตทางการงานประจำของตน ดังนั้นจึงให้คำแนะนำที่เป็นคติสำหรับผู้คนที่จะประกอบอาชีพอิสระอย่างเดียวกับตนไว้อย่างกว้างขวางและน่าสนใจ เช่น อย่าให้เวลาว่างโดยเปล่าประโยชน์ ถ้าพอมีทุนให้ลงทุนค้าขายเพราะรายได้ดี ควรตั้งใจทำงาน ต้องหาประสบการณ์ให้มาก ๆ ชยันทำงานและใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม หากทำเลเหมาะสม ๆ ถ้ามีใจรักอาชีพนี้ก็ให้ทำเถิด ควรอดทน ใจเย็น และรอบคอบ และต้องหาทุนไว้มาก่อน

อาภา ถนัดช่วง (2529) กล่าวโดยสรุปว่า ขณะนี้คนไทยยังมีแนวโน้มที่จะหนีอาชีพอิสระ อาชีพที่ใช้แรงงานไปสู่อาชีพรับราชการ ทำอย่างไรจึงจะเปลี่ยนเจตคติในเรื่องนี้ คือให้คนหันมาสนใจในอาชีพอิสระมากขึ้น ซึ่งในการเปลี่ยนเจตคติต่ออาชีพนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่สุดและเป็นเรื่องใหญ่ แนวทางหนึ่งคือการเน้นให้เห็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในอาชีพอิสระ

อารีรัตน์ วัฒนสิน (2531) กล่าวว่า สิ่งหนึ่งที่จำเป็นในระบบการศึกษาคือ การปลูกฝังความสนใจเจตคติ ค่านิยม ตลอดจนฝึกทักษะในการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งในที่นี้ จะหมายถึงการเป็นเจ้าของกิจการ ซึ่งอาจจะลงมือกระทำเอง โดยมีทักษะอาชีพนั้นโดยตรง หรือดำเนินการจัดการเองเท่านั้นก็ได้ และเป็นที่เชื่อกันว่าการจัดให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการ ประกอบอาชีพอิสระระหว่างเรียน จะเป็นช่องทางให้เขาเหล่านั้นได้ใช้เป็นทางเลือกในการดำรง ชีวิตที่ดีในอนาคต จะเห็นว่าบุคคลต่าง ๆ ให้ความสำคัญต่อความสนใจในอาชีพอิสระ แสดงให้เห็น อย่างชัดเจนว่า การปลูกฝังเจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระของบุคคลเป็นสิ่งที่จำเป็นเพราะ ส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จและมีความสุขในการประกอบอาชีพอิสระ

2.6 งานวิจัยเกี่ยวกับเจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระ

สัญญา จิตตานนท์ (2521) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่ออาชีพอิสระ ระหว่างกลุ่มผู้ ประกอบอาชีพอิสระกับกลุ่มผู้ว่างงาน พบว่า กลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระมีทัศนคติต่ออาชีพอิสระดีกว่า กลุ่มผู้ว่างงาน และความรู้เกี่ยวกับอาชีพอิสระเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพล โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กับทัศนคติต่ออาชีพอิสระ

อารีรัตน์ พัฒนเพ็ญ (2529) ได้ทดลองให้ข้อมูลด้านอาชีพอิสระโดยจัดกิจกรรมแนะแนว อาชีพแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน ผลปรากฏ ว่า นักเรียนที่ได้รับข้อมูลด้านอาชีพอิสระมีความสนใจต่ออาชีพอิสระสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปรกรณ์ วงศ์สวัสดิ์ (2533) ได้ทำการทดลองเรื่องผลของการใช้ชุดการแนะแนว อาชีพที่มีต่อความสนใจอาชีพอิสระในห้องเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนประจวบ- วิทยาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนว อาชีพ มีความสนใจอาชีพอิสระในห้องเรียนสูงขึ้น หลังจากที่ได้รับการสอนจากชุดการแนะแนวอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จันทวิส พันธุ์สุข (2533) ได้ทำการทดลองเรื่องผลของสถานการณ์จำลองที่มีต่อความ สนใจอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโป่งแดง จังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองมีความสนใจอาชีพอิสระสูงขึ้น หลังจากได้รับการสอนจากการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฉวีวรรณ ศิละวรรณโณ (2534) ได้ศึกษาเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนชายเขาเผ่า กะเหรี่ยงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัย ปรากฏว่า นักเรียนเพศหญิงและเพศชายมีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีภูมิปัญญาต่างกัน มีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่นับถือศาสนาต่างกัน มีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บีช (Beech, 1967) ได้ศึกษาในเรื่องระดับความสนใจ เจตคติ ค่านิยม และแรงจูงใจระหว่างบุคคล ผลการวิจัยพบว่าบุคคลได้รับการถ่ายทอดความสนใจ เจตคติ ค่านิยมจากบุคคลและสภาพแวดล้อม ซึ่งได้แก่ สิ่งแวดล้อมทั่ว ๆ ไป และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา

ฮิวส์ (Hughes, 1984) ได้ศึกษาความถนัดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหญิง ผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ บทบาททางเพศ และเจตคติต่ออาชีพที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับ 4 - 7 ผลปรากฏว่ามีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มี ความถนัดทางคณิตศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความสัมพันธ์ของนักเรียนหญิงที่มีความถนัดทางคณิตศาสตร์กับเจตคติต่ออาชีพที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์

โซลเวย์ (Solvay, 1988) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสำคัญของอาชีพในโรงเรียน ประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน จำนวน 75 คน ในระดับ 5 ทดสอบกับโรงเรียนในเมือง โรงเรียนชานเมือง และโรงเรียนขนาดเล็ก โดยให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพแก่นักเรียน ทั้ง 14 บทเรียน โดยให้ความรู้เรื่องอาชีพ 2 ครั้งต่อหนึ่งสัปดาห์ เป็นเวลา 17 สัปดาห์ หลังจากนั้นจึงทดสอบความรู้ ของนักเรียน ผลปรากฏว่ามีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการสอบก่อน และสอบหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น แสดงว่า การปลูกฝัง พัฒนาความรู้สึกรักคิด ความสนใจ และเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ลดปัญหาการว่างงานได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของพัฒนาการด้านอาชีพ (Transition Substage) คือ อยู่ในช่วงอายุ 18-21 ปี ซึ่งก็ได้แก่วัยที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 ซึ่งกำลังจะก้าวออกจากสถานศึกษาเข้าสู่โลกของงาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาว่า นักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 ในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสนใจในอาชีพอิสระอย่างไร โดยที่สาขาวิชาที่นักศึกษาเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระของนักศึกษา